

36 592 Defensienota 2024 - Sterk, slim en samen

Nr. 60 Brief van de staatssecretaris van Defensie

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 maart 2026

Met deze brief informeer ik u over de voorgenomen Nederlandse deelname aan een Amerikaans kennis- en innovatieprogramma voor *Collaborative Combat Aircraft* (CCA) door een *Letter of Acceptance* te ondertekenen voor 8 april aanstaande. Bij wijze van uitzondering en omdat ik in deze casus extra waarde hecht aan transparantie, informeer ik uw Kamer vooraf.

Toelichting over Nederlandse deelname aan het Amerikaanse CCA-programma

CCA zijn onbemenste gevechtsvliegtuigen met een hoge mate van autonomie die kunnen samenwerken met bemenste jachtvliegtuigen. De ontwikkelingen omtrent deze systemen gaan erg snel. Het is cruciaal dat Defensie kennis opbouwt voor mogelijke aanschaf, integratie en inzet van onbemenste gevechtsvliegtuigen in de verdere toekomst. In het project MOBIUS – dat gericht is op kennisontwikkeling ten aanzien van CCA - oriënteert Defensie zich zodat we op lange termijn geïnformeerde keuzes kunnen maken in materieelverwerving. Aansluiting geeft Defensie nu concrete kansen voor kennisontwikkeling tijdens de fase van test, onderzoek en ontwikkeling. Door deelname aan het Amerikaanse programma, kunnen we kennis vergaren die we in Nederland en in Europees verband kunnen benutten.

In Europa zijn twee grotere internationale samenwerkingsprogramma's¹ voor toekomstige jachtvliegtuigen waar eventuele onbemenste gevechtscapaciteit een onderdeel van uitmaakt. Beide initiatieven zijn in een beginstadium met een initiële focus op bemenste zesde generatie systemen en bieden op dit moment geen mogelijkheden tot deelname aan een kennis- en innovatieprogramma voor onbemenste gevechtsvliegtuigen. We sluiten verdere samenwerking met andere landen op het gebied van CCA in de toekomst niet uit en blijven de ontwikkelingen wereldwijd en specifiek in Europees verband nauwgezet volgen. Daarnaast onderzoekt Defensie mogelijkheden om de Nederlandse innovatieve industrie te betrekken bij het ontwikkelen van CCA in de toekomst.

In december 2025 is uw Kamer geïnformeerd² over het besluit om aansluiting te zoeken bij het CCA-programma van de VS. Het Amerikaanse programma is significant verder gevorderd in de ontwikkeling van onbemenste systemen dan de Europese programma's. Het CCA-programma biedt Defensie concrete kansen voor versnelde kennisopbouw van autonome systemen in Nederland en Europa. En

---

¹ In het FCAS-project (*Future Combat Aircraft System*) werken Frankrijk, Duitsland en Spanje samen en in het *Global Combat Aircraft Program* (GCAP) werkt het Verenigd Koninkrijk samen met Italië en Japan aan toekomstige (on)bemenste gevechtsvliegtuigen.

² Kamerstuk 36 592, nr. 56, 19 december 2025.

biedt de mogelijkheid tot integratie met de Nederlandse vijfde generatie jachtvliegtuigen, dat bij de Europese alternatieven niet mogelijk is.

Defensie is - onder voorbehoud van het internationale materiaalsamenwerkingsproces en contractering - voornemens om voor 8 april 2026 de *Letter Of Acceptance* te tekenen voor deelname aan het programma. Op 8 april verloopt de uiterste termijn van de *Letter of Acceptance*. Dit maakt dat Defensie op dit moment voornemens is deze stap te nemen. Daarmee krijgen Defensie en betrokken kennisinstellingen TNO en NLR als deelnemer aan het programma kennis en toegang tot data over CCA. Indien Defensie besluit om in de toekomst te investeren in onbemenste gevechtsplatformen, wordt uw Kamer geïnformeerd volgens het reguliere Defensie Materieel Proces (DMP).

Met deelname aan dit kennis- en innovatie programma gaat Nederland geen verplichtingen aan voor de toekomst om Amerikaanse CCA aan te schaffen. Het benodigde budget voor deelname aan dit kennis- en innovatieprogramma valt binnen de bandbreedte van M€50-100 en wordt betaald uit het bestaande materieelinvesteringsbudget van Defensie.

De staatssecretaris van Defensie,
D.G. Boswijk